

Ombudsmens voor Dieren

TEKST C.J. DE VRIES EN A.M.W.M. HANSSEN, CARING VETS

De Nationale ombudsman is een begrip in Nederland. Het is iemand die opkomt voor mensen die door de overheid niet gehoord worden, terwijl ze wel in hun gelijk staan. Wikipedia: “Een ombudsman, ombudsvrouw, ombudspersoon, ombudsdienst, of ombudsfunctie is een onpartijdige klachtbehandelaar die gevraagd en ongevraagd onderzoek verricht naar de rechtmatigheid van gedragingen van overheden of van particuliere instellingen en bedrijven.”

We hebben de Ombudsman de laatste jaren bij verschillende spraakmakende onderwerpen voorbij zien komen: denk aan de toeslagenaffaire of de gevolgen van de gaswinning in Groningen.

Behalve de Nationale ombudsman kennen we ook ombudsmensen op een bepaald terrein. Bijvoorbeeld bij universiteiten voor de melding en aanpak van ongewenst gedrag, de kinderombudsman, de veteranenombudsman et cetera. Caring Vets vindt dat ook dieren een Ombudsmens verdienen: iemand die opkomt voor dieren die door de overheid niet gehoord worden, terwijl ze wel in hun gelijk staan, en daarom startte begin dit jaar het Initiatief Ombudsmens voor dieren. Het idee is niet nieuw. Filosoof Eva Meijer noemde de Ombudsmens voor dieren in haar boek *De soldaat was een dolfin* uit 2017. Tjeerd de Groot (D66) noemde de functie op Dierendag 2020 in het programma *Vroege Vogels*: “Een Dierenwelzijnsombudsman zou de bevoegdheid hebben om gevraagd en ongevraagd te onderzoeken of de overheid en andere instellingen zich houden aan de wet- en regelgeving rondom het dierenwelzijn en waar dit niet zo is, zwaarwegende aanbevelingen te doen. Bijvoorbeeld in gevallen waar een NVWA suboptimaal zou presteren, zou de Dierenwelzijnsombudsman klachten kunnen behandelen en mensen kunnen verhoren.”

WAAROM EEN OMBUDSMENS VOOR DIEREN?

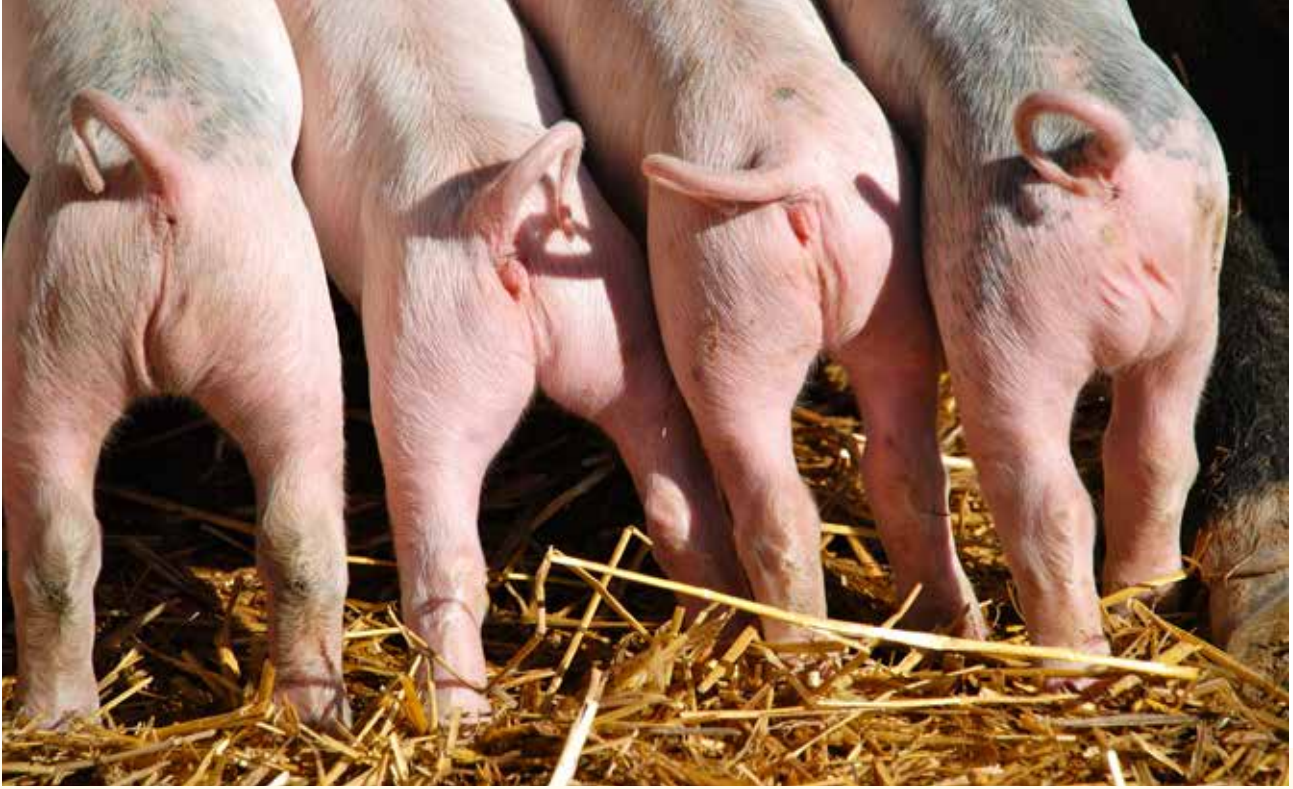
In de veehouderij worden dieren ingezet als productie-eenheden. De manier van houden en fokken (vooral op melkproductie) van melkkoeien en geiten gaat ten koste van hun gezondheid en welzijn. Zeugen worden gefokt met steeds meer spenen en dikbilrunderen vertonen een extreme spier-

ontwikkeling. Om dieren beter inpasbaar te maken in de grootschalige dierhouderij wordt hun integriteit aangetast (onthoornen, castratie, couperen van staarten et cetera), of dieren worden gefokt op extreme uiterlijke kenmerken. Er wordt nauwelijks rekening gehouden met de intrinsieke waarde van dieren en ze kunnen hun natuurlijk gedrag niet uitoefenen.

Hiertegenover bestaat consensus dat dieren wezens met gevoel zijn die de wereld bewust ervaren. Er is wetenschappelijk bewijs van hun sociale leven en hoe ze actief hun eigen belangen nastreven, hun preferenties kunnen uitdrukken en met elkaar en met de mens communiceren. Dieren zijn geen ‘objects’ maar ‘subjects of agency’. Dit blijkt ook uit de manier waarop er over het houden van dieren gedacht wordt in de maatschappij. Uit ‘De staat van het dier’ (RDA, 2019) blijkt dat 80 procent van de mensen uit dit onderzoek stelt dat dieren een moreel recht op leven hebben. Veel geitenbokjes, stierkalfjes, leghaantjes en te kleine biggetjes krijgen dat recht echter niet.

Er zijn geen politieke mechanismen om dieren institutioneel te representeren in de democratische rechtstaat en om dieren te laten participeren in beleid. Ook de Wet dieren heeft er niet toe geleid dat de rechtspositie van gehouden dieren is versterkt (Evaluatie Wet dieren, 2020).

De functie van Dierenombudsmens is internationaal niet onbekend. Zo bestaat deze al in Madeira (<https://www.theportuguese.com/nl/nieuws/2021-03-24/parlement-madeira-keurt-instelling-van-dierenombudsman-goed/58935>) en elke deelstaat in Oostenrijk heeft een Ombudsman voor dieren. (<https://www.nrc.nl/nieuws/2004/05/28/dieren-in-oostenrijk-heel-goed-beschermd-7687922-a1132148>). Denemar-

ken overweegt om een Ombudsmens voor dieren aan te stellen.

Tjeerd de Groot heeft vragen gesteld aan de minister van LNV over het aanstellen van deze Ombudsmens voor dieren. Het antwoord van de Minister was dat het belang van dieren al onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman valt. Dat was voor Caring Vets reden om te onderzoeken hoeveel dierenzaken de afgelopen jaren door de ombudsman zijn behandeld. Wij vonden welgeteld één zaak: over het lijden van dieren in de Oostvaardersplassen. We hebben daarom contact opgenomen met medewerkers van de Nationale ombudsman om te praten over het aanstellen van een Ombudsmens voor dieren. Er is immers al een kinderombudsman, die opkomt voor kinderen - die dat evenals dieren ook niet zelf kunnen.

Inmiddels verzamelen wij - als eerste stap - onderwerpen om te onderbouwen dat dieren thuishoren op de agenda van de Nationale ombudsman. Die bieden wij binnenkort aan de Nationale ombudsman aan. Ook gaan we proefcasussen voorleggen.

VOEDSELTRANSITIE

De komende decennia staat de voedseltransitie op de agenda. Aanpassing van de landbouwsector is dé kans om dieren een goed leven te geven. Hoogleraar Imke de Boer van Wageningen UR schreef samen met Evelien de Olde en Caring Farmers in de voedselvisie *Re-rooting the Dutch food system*: "Dit wordt ook een tijd waarin wij volledig onze verantwoordelijkheid nemen voor landbouwdieren, zodat elk dier dat in Nederland wordt gehouden een goed leven heeft. Hun huisvesting is afgestemd op de dieren zelf."

De overheid besteedt echter nauwelijks aandacht aan dierenwelzijn in haar plannen voor Kringlooplandbouw. Door de roep om emissiebeperking in de dierhouderij in combinatie met de zoonoseproblematiek neemt de dreiging toe dat veel dieren op nog verder afgelegen en hermetisch gesloten stallen met luchtwassers en andere 'innovaties' worden opgeborgen, het tegenovergestelde van een goed leven, zoals Imke de Boer beoogt.

Het stoppen met couperen van biggenstaarten staat al jarenlang op de agenda. Het werd al genoemd in de Nota dierenwelzijn uit 2007. De minister heeft recent afspraken gemaakt met de landbouwsector om het couperen van biggenstaarten pas te beëindigen in 2030. Dat vinden wij ontoelaatbaar laat! De huidige vangmethode van slachtkuikens en kippen veroorzaakt ernstig onnodig lijden bij meer dan tien miljoen dieren per jaar. 'Onnodig' lijden veroorzaken is sinds 2007 verboden in de Transportverordening. De Zweedse vangmethode is diervriendelijk. Verplicht stellen ligt voor de hand, maar gebeurt niet.

Miljoenen eendagshaantjes worden gedood, terwijl het geslacht in het ei bepaald kan worden. Andere landen stelden dit alternatief voor het doden van de haantjes al verplicht, Nederland niet.

De Ombudsmens voor dieren zal de overheid ter verantwoording kunnen roepen voor het verzaken van het daadwerkelijk beschermen van dieren, door gevraagd en ongevraagd onderwerpen op de agenda te plaatsen. Daarom willen wij komen tot een Ombudsmens voor dieren, benoemd door de Tweede Kamer, acterend binnen het kantoor van de Nationale ombudsman, vergelijkbaar met de ombudsman voor kinderen.